

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Silk for silver: Dutch-Vietnamese relations, 1637-1700

Hoang, A.T.

Citation

Hoang, A. T. (2006, December 7). *Silk for silver: Dutch-Vietnamese relations, 1637-1700*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/5425>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/5425>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

SAMENVATTING

Dit is een studie naar de politieke en commerciële relaties tussen de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) en het Vietnamese koninkrijk Tonkin in de zeventiende eeuw. In de vroege zestiende eeuw begon in Đại Việt (de voorganger van Vietnam) een periode van politieke crises die in de jaren twintig van de zeventiende eeuw uitliepen op een splitsing, zowel politiek als territoriaal, tussen het door de Lê/Trịnh geregeerde Tonkin en het door de familie Nguyễn bestuurde Quinam. Oorlogen verwoestten de landbouw op grote schaal maar stimuleerden tegelijkertijd de ontwikkeling van de lokale handwerksindustrie en de uitbreiding van de buitenlandse handel. Vanaf het begin van de zeventiende eeuw bezochten buitenlandse kooplieden uit China, Japan en Portugal regelmatig Noord-Vietnam om, naast andere plaatselijke producten, ruwe zijde en zijden stukgoederen naar Japan te exporteren.

Twee grote politieke en commerciële veranderingen die in de jaren dertig en veertig van de zeventiende eeuw in Oost-Azië plaatsvonden – namelijk het beleid van het Tokugawa bewind om Japan van de buitenwereld af te sluiten (*sakoku*) en in China de overgang van de regering van de Ming naar de Qing – waren van grote invloed op de spectaculaire opkomst van Tonkin als de zijde- exporteur in de regio. Een gevolg van het Japanse regeringsbeleid om het land van de buitenwereld af te sluiten was het zeevaartverbod voor Japanse schepen om naar buitenlandse havens te zeilen. De VOC sprong hierop in en vulde de ruimte, die in sommige handelsplaatsen in Zuidoost-Azië ontstond door het wegvallen van de Japanse scheepvaart. Eén van die plaatsen was Tonkin. De betrekkingen tussen de VOC en Tonkin werden in 1637 aangeknoopt en ze duurden tot 1700, toen de Nederlandse factorij in Thăng Long (het huidige Hanoi) werd verlaten.

De Nederlanders arriveerden in Tonkin toen de Lê/Trịnh regering op zoek was naar een militaire alliantie met een Europese bondgenoot in de strijd met de Nguyễn. In de jaren veertig van de zeventiende eeuw had de voortdurende druk van de Trịnh eindelijk succes toen Batavia erin toestemde om schepen en soldaten naar Tonkin te sturen. Drie gezamenlijke campagnes in 1642 en 1643 liepen uit op een mislukking waarvan beide kanten elkaar de schuld gaven. Het besluit van Batavia om de militaire alliantie met Tonkin te beëindigen na de derde nederlaag die de VOC in Quinam leed in de zomer van 1643 betekende het einde van de fase van nauwe politieke betrokkenheid tussen de Nederlanders en de Vietnamezen. Ondanks enkele oplevingen verwaterde de relatie tussen de VOC en Tonkin in de daaropvolgende jaren en kwam ten einde in het laatste decennium van de zeventiende eeuw. Uiteindelijk besloot Batavia om de handel met Tonkin in 1699 te staken. De VOC factorij in Thăng Long werd gesloten in het voorjaar van 1700.

De onstabiele Nederlands-Vietnamese politieke verhouding hadden ontegenzegglijk invloed op de handel van de VOC met Tonkin. Daarbij volgden de schommelingen in de commerciële betrekkingen tussen Nederland en Tonkin de veranderingen in de inter-Aziatische handel van de Compagnie, in het bijzonder die van haar handel op het Verre Oosten. Tot aan het midden van de jaren vijftig van de zeventiende eeuw werd voornamelijk Tonkinese zijde geruild voor Japans zilver. Gedurende de periode 1641-1654 waren de winstmarges hoog en behaalde de VOC een gemiddelde winst van 130 procent op haar handel in Tonkinese zijde. Het succes van de Tonkinese zijdehandel was vooral

belangrijk voor de handel van de VOC in het Verre Oosten gezien het feit dat de nettowinsten die de Nederlandse factorij in Nagasaki jaarlijks naar Batavia overboekte in deze jaren scherp daalden. We kunnen daarom zonder overdrijving stellen dat als Surat de “linkerarm” was van de VOC-handel met de Indische archipel, Tonkin in de periode 1641-1654 de “linkerarm” van de handel met Japan was.

Na de “zijdeperiode” deed de VOC er alles aan haar handel met Tonkin te behouden door de export van inheemse producten naar andere regionale en internationale afzetgebieden: zijden stukgoederen en muskus naar de thuismarkt in de Republiek; keramiek naar de Zuidoost-Aziatische archipel; en Chinees goud dat werd aangekocht in Tonkin voor het Indiase subcontinent. Ondanks de inspanningen van Batavia en de factorij te Tonkin daalde de omvang van de jaarlijkse im- en exporten van de VOC-handel met Tonkin snel.

Handel bracht de kooplieden welvaart; handel diende ook als de brug tussen Nederlanders en Vietnamezen in de vroeg-moderne tijd. De Nederlanders waren niet de eerste Europeanen die in de zeventiende eeuw naar Tonkin kwamen om handel te drijven, maar zij waren wel verreweg de invloedrijkste kooplieden. Hun permanente aanwezigheid in de hoofdstad en hun omvangrijke handelsactiviteiten oefenden een beslissende invloed uit op de inheemse samenleving en op de economie. Zij leerden de Vietnamese taal en gebruiken. Sommigen van hen leefden in goede huiselijke harmonie met hun “Tonkinese vrouwen”, en zeevarende handelslieden konden makkelijk concubines in dienst te nemen. Dergelijke gewoonten beïnvloedden de Vietnamese sociale normen dusdanig dat het feodale Lê/Trịnh hof het vanaf de tweede helft van de zeventiende eeuw nodig oordeelde opeenvolgende decreten af te kondigen om de wijdverbreide “obscene” ideeën, romans en losbandige relaties tussen vrouwen en mannen tegen te gaan. Door handel te drijven en op een intiem niveau met de inheemse bevolking om te gaan verspreidden de Nederlanders, evenals andere Europeanen, Westerse ideeën, technologische ontwikkelingen en ethische en religieuze inzichten in Tonkin.

De invloed van de Nederlandse handel op de inheemse economie was onmiskenbaar. De stijgingen en dalingen in de omvang van de goederen die jaarlijks door de factorij in Tonkin werden geïmporteerd en geëxporteerd bepaalden de productie van bijvoorbeeld ruwe zijde en zijden stukgoederen, en bijgevolg ook het aantal arbeidskrachten dat werkzaam was in die tak van nijverheid. Andere aspecten van de inheemse economie, zoals de wisselkoers tussen zilver en kopergeld en de in- en verkoopprijzen, werden er ook door beïnvloed. Gezien het standpunt dat in de zeventiende eeuw in het noorden van Vietnam een rudimentaire kapitalistische productiemethode was ontstaan in het spoor van de ontwikkeling van de goederen-economie, moet dit grotendeels zijn gestimuleerd door de aanzienlijke hoeveelheid kapitaal die de VOC tussen 1637 en 1700 naar Tonkin deed vloeien in ruil voor inheemse goederen.

Wij kunnen daarom zonder overdrijving stellen dat de Nederlanders, gedurende de vierenzestig jaar dat ze in Tonkin verbleven en daar handeldreven, de lokale politieke economie in belangrijke mate hebben beïnvloed. Als er één enkele externe factor moet worden aangewezen die een bijdrage heeft geleverd aan de interne veranderingen in Tonkin in de zeventiende eeuw, dan staat de invloed van de Nederlanders, samen met die van de Chinezen, op de eerste plaats.